

Ortaöğretim Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Öğretim Programının (2017) Kültür Aktarımı ve Çoklu Ortam Uygulamaları Açısından İncelenmesi*

Examination of 2017 High School Turkish Culture and Civilization History Teaching Program in terms of Cultural Transfer and its Implementation in Multimedia Learning Environments

Sevtap Yazar, Millî Eğitim Bakanlığı, sevtapyazar@gmail.com

İlyas Yazar, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi, iyazar@deu.edu.tr

Öz. Bu araştırmanın amacı Ortaöğretim Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Öğretim Programının Türk kültürünün hangi unsurlarının yeni nesillere aktarımını sağlamayı hedeflediğini, bu hedeflerin kültürel açıdan önemini ve bu amaca ulaşmak için programda çoklu öğrenme ortamı uygulamalarına ne ölçüde yer verildiğini ortaya koymaktır. Bu çalışmada veriler, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesine göre elde edilmiştir. Verilerin elde edilmesi için 2017 Ortaöğretim Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Öğretim Programı veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile ortaya konulmuştur. Verilerin analizi sonucunda kültür aktarımı kavramına programın genel ve özel amaçları, değerleri, kazanımları, becerileri, değerler eğitimi alanlarında yer verildiği görülmüştür. Kültür aktarımı ile ilgili olarak programın belirli alanları kapsadığı, somut kültürel unsurlar üzerinde durulduğu, somut olmayan kültürel unsurlara yer verilmediği tespit edilmiştir. Öğrenme ve öğretme yaklaşımı başlığı altında programın işlenişinde teknolojik unsurlardan faydalanma üzerinde durulduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular çerçevesinde konu ile ilgili önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Kültür, Kültür Aktarımı, Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi Öğretim Programı

Abstract. The purpose of this research is to show which elements of Turkish culture are aiming to transfer to the new generations of the Turkish Culture and Civilization History Education Program of the High School Education and to show how these goals are culturally important and to what extent the program has applied to the multiple learning environments in order to reach this aim. In this study, the data were obtained from the qualitative research methods based on the document review. In order to obtain the data, the High School Education Turkish Culture and Civilization History Teaching Program updated in 2017 was used as a data source. The obtained data is presented by the content analysis technique. As a result of the analysis of the data, it has been seen that the concept of culture transfer includes the general and special purposes, values, achievements, competences, values of the program. Concerning cultural transfer, it has been determined that the program covers specific areas and that concrete cultural elements are not included in the concrete cultural elements. Under the heading of learning and teaching, it has been shown that the use of technological elements in the processing of the program is emphasized. Suggestions were made in the frame of the findings.

Keywords: Culture, Culture Transfer, Turkish Culture and Civilization History Course Curriculum

* Bu makale 11-13 Ekim 2017 tarihleri arasında 5. Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Sempozyumunda sunulan bildirden üretilmiştir.

SUMMARY

Introduction

Many different definitions have been made about culture since the concept of culture is an abstract concept that deals with many disciplines. It is possible to say that in terms of domestic and foreign definitions, it covers all the material and spiritual values belonging to a society and distinguish that society from the others. The concept of culture transfer is the transfer and adoption of a society's all the cultural and moral values (belief, language, art, education, politics, aesthetics, lifestyle, worldview, feelings and thoughts) to new generations. The purpose of this study is to examine the curriculum of the "Turkish Culture and Civilization History" course prepared to be taught in the high school education institutions with the revision of the curriculums made in 2017 and to explain the importance of the program in terms of culture transfer and Multimedia Learning Environments. At the same time suggestions will be given about ways and application formats of utilizing multi-learning environment supported by information technologies for reaching the achievements of the curriculum.

Method

This research was conducted according to the qualitative research method of document review. A document review is a method of data collection that includes an analysis of written materials that contain information about the phenomena targeted for investigation. This study was conducted by examining the curriculum of Turkish Culture and Civilization History of High School Education published by the Ministry of National Education in 2017. Analysis of data; based on content analysis that is based on the basic purpose of reaching the concepts and associations that can explain the collected data.

The themes to be used in the study of the document analysis are determined as follows:

- Cultural transfer at philosophy and aims of the program
- Culture transfer in unit distribution of the program
- Cultural transfer in the achievements of the program
- Culture transfer in values education
- Culture transfer in the skills the program will earn
- Multi-learning environment elements in the program

Results

The Curriculum of History of Turkish Culture and Civilization is a prepared to guide the generation of those that is well known to its own culture and civilization, who have the consciousness of keeping it and developing it. When the general and special aims of the Turkish Culture and Civilization History Course Curriculum are examined, it is observed that the aims of the cultural transfer of the Turkish society are included in the program in order to preserve and maintain the cultural texture of the Turkish community. Turkish Culture and Civilization History Curriculum is designed program about transferring the developments that have been happening with cultural changes about Turkish state organization structure, general structure of Turkish society, Turkish law, Turkish economy, Turkish education and science system, Turkish art and sports from the foundation of the first Turkish states to the today. It is seen that the area with the most acquisition and lesson hours in the program is the State Organization in the Turks and the sports field in the Turks is the area with the least acquisition and lesson hours. When we look at the distribution of the unit and the course time, it is seen that there are no concepts of culture and civilization, differences between these concepts in the program, and no unit or lesson hours on the importance of these concepts. When examining the Turkish Cultural and Civilization History Teaching Program in terms of achievements, it is expected that the students will not only be satisfied with the concepts of the unit subjects, explain them, make comparisons among them, evaluate them and analyze them. The program is designed to provide students with concrete cultural elements. When the program is observed that the achievements of Turkish culture and history of the development of civilization as the advent of the Republic of Turkey in

the past it was not designed to cover the current cultural elements of other communities these days in the Turkish world. In the course of History of Turkish Culture and Civilization prepared for students to gain values of justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility, patriotism and benevolence and to show some attitudes and behaviors related to these values. The program also seems to focus on providing students with a range of social and cultural skills in addition to acquiring cultural content, cultural values, attitudes and behaviors towards these values. Under the title of "Learning and Teaching Approach" of the program, it is expressed how the utilization of technological facilities should be used in the course work.

Discussion and Conclusion

The Turkish Cultural and Civilization History curriculum is an extremely important task in terms of protecting and preserving our culture and ensuring that our younger generations have collective societies in order to have their social identities and to prevent deformation or destruction of our culture with factors such as information and communication technologies and globalization has. This task is closely related to the application of the program in the right hands, with the right techniques and methods, with particular attention to the specific elements, so that it can fulfill the task as intended. In the unit/topic distribution of the program, the students should be informed about the concepts of culture, civilization and the subjects related to these concepts by leaving class time. While the Turkish Cultural and Civilization History program is being implemented, not only the concrete cultural elements but also the non-concrete cultural elements to be introduced to the students is necessary and the conditions of multiple learning environments should be evaluated in this framework. When the program is performing, appropriate grade level methods and techniques should be determined and applied. While the Turkish Cultural and Civilization History program is being implemented, students should be brought together from time to time with cultural creatures, cultural creatures' has been and created environments. While we are teaching our own culture and civilization, comparative studies should be conducted by giving examples from other cultures and civilizations. Particular emphasis should be placed on students' internalization of the content of the program by converting it into behavior rather than just acquiring it as information. The teachers who will teach this course need to have well-trained technological equipment in the content and teaching of the program. Most importantly, it is evident that the program units are interactively processed in the context of multiple learning environments with two or three dimensional visual teaching tools such as video, animation etc, it will make a difference.

GİRİŞ

Kültür, kalıtsal olarak elde edilebilen bir kavram değildir. Kültürün bireylere aktarımı plansız olarak ailede başlar ve planlı olarak devlet kontrolünde verilen eğitimle devam eder. Bu kontrollü eğitim Millî Eğitim Temel Kanunu'na uygun olarak hazırlanan öğretim programları çerçevesinde yürütülür. Öğretim programları okullarda ulaşılması gereken amaçları, bunları gerçekleştirecek dersleri ve konuları sıralayan, öğretmene bu işte rehberlik edecek düşünceleri kapsayan birer kılavuz niteliğindedir.

Kültür kavramı birçok bilim dalını ilgilendiren soyut bir kavramdır. Bu yüzden yerli ve yabancı araştırmacılar tarafından birçok tanımının yapıldığı görülmektedir.

Yerli ve yabancı kaynakların ve araştırmacıların yaptığı kültür tanımlarından bazılarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

Tarihi, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddî ve manevî değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin (TDK, 2005).

Belirli bir topluluğa ait sosyal davranış ve teknik kuruluşlar (Kafesoğlu, 1995, s.16).

İnsan toplumlarının bütün fertlerini birbirine bağlayan, yani kişiler arasındaki uyumu sağlayan kurumlar hars (kültür) kurumlarıdır. Bu kurumların tamamı o cemiyetin harsını (kültür) oluşturur (Gökalp 2001, s.25).

Kültür, tarih bakımından mevcudiyeti kesin olarak bilinen bir toplumun, sosyal etkileşme yoluyla nesilden nesile aktardığı manevî ve maddî yaşayış tarzlarının temsil ve tecelli bakımından yüksek seviyedeki bir bileşiği olan, sebebi ve sonucu açısından ise, ferde ve topluma benlik, kimlik ve kişilik ile mensubiyet şuru kazandırma, bütünleşmiş kılma, yaşanan çevreyi ve şartları kendi hedefleri istikametinde değiştirme arzu ve iradesi veren, değer, norm ve sosyal kontrol unsurlarının belirlediği bir sistemdir (Tural, 1998, s.109).

Bir cemiyetin sahip olduğu, maddî ve manevî kıymetlerden teşekkül eden öyle bir bütündür ki, cemiyet içinde, mevcut her nevi bilgiyi, alakaları, itiyatları, kıymet ölçülerini, umumi atitud, görüş ve zihniyet ile her nevi davranış şekillerini içine alır. Bütün bunlar, birlikte, o cemiyet mensuplarının ekserisinde müşterek olan ve onu diğer cemiyetlerden ayırt eden hususi bir hayat tarzı temin eder (Turhan, 1994, s.45).

Dili, musikiyi, mimariyi, dağı, taşı her şeyden önce insanı işlemek, bunları ulaşabilecekleri en yüksek, en güzel, en ince noktaya kadar ulaştırmak (Kaplan, 1977, s.67).

Kültür bir insan topluluğunun kendi tarihi tekâmülü hususunda sahip olduğu şuur demektir (UNESCO'dan aktaran Uyar, 2007).

Bilgiyi, imanı, sanatı, ahlâkı, hukuku, örf-âdeti ve insanın cemiyetin bir üyesi olması dolayısı ile kazandığı çeşitli diğer bütün maharet ve itiyatları ihtiva eden mürekkep bir bütündür (Tylor'dan aktaran Tural, 1988).

Büyütülerek bilimsel ekrana yansıtılmış bireysel psikolojidir (Benedict, 1998, s.45).

İnsan gereksinimlerinin karşılanması için doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak çalışan araç ve gereçler ile gelenek görenekler ve bedensel veya düşünceyle ilgili alışkanlıkların tümüdür (Malinowski, 1990, s.54).

Aslında herhangi bir toplumun dininin vücut bulmuş bir şeklidir. Din kültüre muhtaç olduğu çerçeveyi temin eder ve bütün insanlığı bunalım ve ümitsizlikten kurtarır (Eliot, 1981, s.20).

Yerli ve yabancı kaynaklardan alınan yukarıdaki tanımlara bakıldığında kültürün bir topluma ait olan ve o toplumu diğerlerinden ayıran maddî ve manevî değerlerin tamamını kapsayan bir kavram olduğunu söylemek mümkündür.

Bir toplumun kültürü, toplumsal davranışları düzenler ve toplumsal düzeni sağlar. Toplumdaki bireylere bir kimlik kazandırır. Belli bir kültür içinde yetişen insanlar kültürel bir kimliğe sahip olur. Her kültür özgün bir bütün içerisinde, kendinden küçük alt kültürleri kaynaştırarak birleştirir. Kültürel bütünlüğü sağlar. Toplumsal bilinç ve kişilik gelişimine aracılık eder. Toplumsal dayanışma için insanlara asgari müşterekler oluşturur. Zamanın ve farklı kültürlerin olumsuz etkilerine karşı toplumsal sürekliliğin korunmasını sağlar (Tezcan, 1985, s.82).

Kültür kavramı ile yakından alakalı olan kültür aktarımı kavramı ise, bir topluma ait olan

maddi ve manevi tüm kültürel değerlerin (inanış, dil, sanat, eğitim, siyaset, estetik, yaşam tarzı, dünya görüşü, duygu ve düşüncelerin) yeni nesillere aktarılması ve benimsetilmesi işidir (Siegel, 1999; Vygotsky, 1978).

Her millet varlığını devam ettirmek için kültürünü korumak ve kültürel devamlılığını sağlamak zorundadır. Bu da ancak toplumun her kesiminin kültürel değerlere aynı şekilde yaklaşması, bu değerlere uygun tutum ve davranışlar sergilemesi ile mümkündür. Eğer bu sağlanmazsa ve toplumun farklı kesimleri kültürel değerleri farklı algılayıp anlar ve yorumlarsa toplumda kültür bunalımı ve kimlik tartışması gibi ciddi sorunlarla karşı karşıya kalınır. Bunun sonucunda da devletler yıkılmanın, yok olmanın eşiğine kadar gelir (Miyasoğlu, 1999).

Her toplum kendi içinde yaşayan ve yetişen bireylere, kendine özgü bir kişilik ve buna bağlı bir kültürel kimlik kazandırmaya çalışır. Kültürel kimlik bir milleti diğer milletlerden ayıran dil, din, tarih ve diğer kültür unsurlarının ferdin tutum ve davranışlarına yansımaları neticesinde oluşan; bir millete mensubiyeti gösteren özellikler bütünüdür (Aşkun, 1990). Her birey topluma uyum sağlayarak yaşamak için bu özellikler bütününe kavrayarak kültürel bir kimliğe sahip olmalıdır. "Çocuklar içinde yaşadıkları toplumun kurallarını bilmezler. Paylaşmayı, yardımlaşmayı, işbirliği içinde çalışmayı, duygularını ve düşüncelerini içinde yaşadıkları kültürün uygun gördüğü biçimde ifade etmeyi sonradan öğrenirler. Toplu yaşamak ve topluma uyum sağlamak için bu davranışların öğrenilmesi gerekir." (İnanç, 2004, s.9).

Kültür aktarımının en önemli toplumsal fonksiyonlarından biri de millî kültürün gelişen iletişim ve bilgi teknolojileri ve küreselleşme gibi etkenlerle deforme olmasına ya da yok olmasına engel olmaktır. Küreselleşme ile dünyada bir kültürel çeşitlilik yaşanmaktadır. Aynı zamanda teknolojik gelişmeler de birbiri ardına hızla artmakta ve kültürel etkiler doğurmaktadır. Eğitim açısından bakıldığında eğitimin hem bireylere kültürel değerleri kazandırması hem de bireyi çağın yeni gelişmelerine ayak uydurabilecek vasıflarla donatması gibi iki farklı görevi olduğunu görmek mümkündür (Balamir, 1996). Bu noktada özellikle millî kültür unsurlarının daima canlı tutularak gençlere öğretilip sevdirmesi ve küreselleşme gibi unsurlar karşısında kültürünü koruyabilecek birikim ve sağduyunun onlara kazandırılması büyük önem taşımaktadır (Artun, 2000).

Bu bilgiler çerçevesinde bir toplumun kültürünü yeni nesillere aktarmasının üç önemli işlevi bulunduğunu söylemek mümkündür. Bunlar:

- Kültürü koruyup devamlılığını sağlamak,
- Bireyleri içinde yaşadıkları topluma kazandırarak onların toplumsal birer kimliğe sahip olmalarını temin etmek,
- Millî kültürün bilgi ve iletişim teknolojileri ile küreselleşme gibi etkenlerle deforme olmasına ya da yok olmasına engel olmaktır.

Millî Eğitim Bakanlığının 2017 Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi Öğretim Programı kültür aktarımı açısından diğer öğretim programlarından daha büyük bir öneme sahiptir. Çünkü bu program dolaylı olarak değil; doğrudan Türk kültür ve medeniyet tarihini öğrencilere aktarmak adına düzenlenmiştir. Bu yüzden bu çalışmada, kültür aktarımı açısından çok önemli olan bu programın içeriği, kültür aktarımı ve çoklu ortam konusunu ele alışı üzerinde durulacaktır.

Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi öğretim programı hazırlanırken bu programın kültür aktarımı açısından ne kadar önemli olduğu programda şu şekilde açıklanmaktadır (MEB, 2017):

Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi kendi kültürünü ve medeniyetini iyi tanıyan, ona sahip çıkma ve onu geliştirme şuuruna sahip nesillerin yetişmesine katkı sağlamak üzere hazırlanmıştır. Tarih eğitimi almış, kendi milletinin tarihteki başarılarını öğrenmiş genç nesiller; tarihsel olay, olgu, gelişmelere neden olan durumları dönemin şartlarını dikkate alarak değerlendirebilir, bunların günümüze yansımalarını eleştirel bir gözle yorumlayabilir ve analiz edebilirler. Bugünü oluşturan ve geleceğin şekillendirilmesine katkı sağlayan insanların, olayların, fedakârlıkların, çatışmaların ve dayanışmaların millî kimlik ve vatandaşlık bilincinin oluşmasına etkileri hakkında bilgi sahibi olurlar.

Orta Asya'da doğan, İslamiyet'in kabulü ile gelişim süreci devam eden, Osmanlı Devleti ile tüm dünyaya yayılan, Türkiye Cumhuriyeti devleti ile günümüze taşınan kültürel

değerlerimizin gelecek nesillere aktarılmasında Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersinin önemi büyüktür.

Programın kültür aktarımı açısından ele alınan bu önemli görevi gerçekleştirme hedefine ulaşabilmesi ve istenilen başarı düzeyini yakalaması her şeyden önce öğretme sürecindeki gelişmelerle de yakından ilişkilidir. Bilim ve teknolojideki hızlı gelişmelerle birlikte insanın bilgiyi yapılandırma süreci de değişmiştir. Eğitim sisteminin tek bir kaynağa bağlı olarak değil, çoklu ortamlarla bilginin oluşturulmasına destek olacak şekilde düzenlenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Çoklu ortamın birçok tanımı yapılmıştır. Horton (2000) çoklu ortamın, metin, resim, ses ve hareketli resimlerin tek bir sayfada bir araya getirilmesi olduğunu belirtmektedir. TDK'nin tanımına göre çoklu ortam, bilgisayarda metin, grafik, ses ve canlandırma öğelerini birleştirerek sunan ortam, çoklu ortamdır. Sonuç olarak "çoklu ortam, düz metnin yanında, sesin, durağan ve hareketli resimlerin, animasyonların, grafik, tablo vb. formların birden fazlasını, etkili, verimli ve çekici bir bilgi sunumu için dijital ortamlarla birlikte işe koşulmasıdır." (Kuzu, 2014, s.3).

Baron ve Orwig'e göre (1995), çoklu ortamın avantajları ve öğrenme sürecine katkıları şu şekildedir:

- Yüksek etki: Çoklu ortam daha etkili bir öğrenme ortamı yaratmaktadır.
- Kendine güven: Teknoloji tabanlı eğitim alan öğrencilerin kendilerine güvenleri yüksek olmaktadır.
- Çalışma zamanının azalması: Çoklu ortamda verilen eğitim, geleneksel eğitimden daha az zaman almaktadır.
- Maliyetin azalması: Her ne kadar tek başına bakıldığında çoklu ortam öğretim tasarımı daha maliyetli olsa da, genel toplamda daha kârlı olmaktadır.
- Aktif öğrenme: Çoklu öğrenme ortamlarında öğrenciler daha aktif olmaktadır.
- Farklı duyu organlarına hitap etme: Öğrenciler bireysel farklılıkları nedeniyle öğrenmeyi farklı kanallarla sağlamaktadır. Çoklu ortam farklı duyu organlarına hitap eder ve böylece bireysel farklılıkları aşarak daha çok öğrenciye ulaşmaktadır.
- Keşfi cesaretlendirme: Uygun hazırlanacak çoklu ortamlarla öğrenciler keşfe itilerek bilgiyi keşif yoluyla alması sağlanabilmektedir.
- Motivasyon: Çoklu ortamın motivasyonu artırıcı etkisi bulunmaktadır.
- Yüksek güvenlik: Çoklu ortam sayesinde gerçek hayatta zor bulunabilecek ya da tehlikeli olabilecek ortamlar hazırlanabilir ve çok daha güvenli bir şekilde öğrencinin yaşayarak öğrenmesi sağlanabilir." (Arkün, 2007, s.11).

Öğretmen merkezli, anlatım odaklı sınıf ortamındaki eğitim anlayışının yerine öğrenci merkezli gösterim odaklı ve çoklu öğrenme ortamlarıyla bilgiye erişimin hedeflendiği, teorisinde kusursuz görünen ancak uygulamada sıkıntılarıyla yüzleşmeye başlanılan yapılandırmacı öğretim yaklaşımının felsefesine bağlı kalındığı takdirde Türk Kültürü ve Medeniyet Tarihi dersleri öğretim programında öngörülen kazanımların birey hayatında yansımaları daha da belirginleşecektir.

Bu yüzden bu çalışmada 2017 yılında hazırlanan yeni Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Öğretim Programının kültür aktarımı ve çoklu öğrenme kavramlarını nasıl ele aldığına ortaya konulması amaçlanmıştır. Ayrıca sözü edilen noktalarda sadece programla ilgili tespitlerin yapılmasıyla yetinilmemiş aynı zamanda birtakım önerilerde de bulunularak bundan sonraki programların hazırlanma ve işleyiş sürecine de katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, verilerin toplanması ve verilerin analizi konularında bilgi verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesine göre yürütülmüştür. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin

analizini kapsayan bir veri toplama yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu incelemenin temel amacı kaynaklarda yer alan olgu ya da olguları belirleyip, ampirik bilgi üretmektir (Corbin ve Strauss, 2008). Doküman incelemesi genellikle yazılı unsurların derinlemesine incelenmesini içerir. Doküman analizinde; program (müfredat) yönergeleri, alanla ilgili ders kitapları, okul içi ve dışındaki yazışmalar ve öğrenci kayıtları gibi veriler ele alınabilmektedir.

Analiz Kapsamına Alınan Doküman:

Bu araştırmada kullanılan veriler, 2017 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan Ortaöğretim Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Öğretim Programı incelenerek elde edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

2017 Ortaöğretim Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Öğretim Programı metni kültür aktarımı kavramı ve çoklu öğrenme ortamlarını ele alması açısından taranmıştır. Programda kültür aktarımı ile ilgili ele alınan üniteler, bu ünitelerin öğretim programındaki dağılımı, ders saatleri ve oranı üzerinde durulmuştur. Daha sonra program kapsamında öğrencilerin elde edilmesi istenilen kazanımlar irdelenmiştir. Programın kültür aktarımı açısından ele aldığı değerler, öğrencilerin kazanması hedeflenen sosyal ve kültürel beceriler incelenmiştir. Programın çoklu öğrenme ortamlarından yararlanılması gerekliliğini nasıl ele aldığı üzerinde durulmuştur.

Verilerin analizi; toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak temel amacına dayanan içerik analizine göre yapılmıştır. "İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır." (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bu araştırmada kullanılan temalar şu şekilde belirlenmiştir:

- Programın felsefesi ve amaçlarında kültür aktarımı
- Programın ünite dağılımında kültür aktarımı
- Programın kazanımlarında kültür aktarımı
- Değerler eğitiminde kültür aktarımı
- Programın kazandıracığı becerilerde kültür aktarımı
- Programda çoklu öğrenme ortamı unsurları

BULGULAR

Programın Felsefesi ve Amaçlarında Kültür Aktarımı:

Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi Öğretim Programı'nın felsefesi, "kendi kültürünü ve medeniyetini iyi tanıyan, ona sahip çıkma ve onu geliştirme şuuruna sahip nesillerin yetişmesine kılavuzluk etmek" şeklindedir (MEB, 2017).

Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi Öğretim Programının genel ve özel amaçları incelendiğinde Türk toplumunun kültürel dokusunu koruması ve devamlılığını sağlaması adına kültür aktarımı ile ilgili aşağıdaki amaçlara programda yer verildiği görülmektedir:

- "Geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında tarihin sadece siyasî değil, ekonomik, sosyal ve kültürel alanları kapsadığını kavrayarak tarihin öznesinin insan ve onun zaman içerisinde gerçekleştirdiği faaliyetler olduğunu anlamaları,
- Türk tarihini ve Türk kültürünü oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak tarih ve kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesinde sorumluluk almaları,
- Cumhuriyet Dönemi'nde meydana gelen siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetlerin Türk kültür ve medeniyet tarihine katkılarını kavramaları,
- Geçmiş ve bugün arasında bağlantı kurarak millî birlik ve beraberliğin önemini kavramaları,
- Türk milletinin dünya kültür ve uygarlığının gelişmesindeki yerini ve insanlığa katkılarını kavramaları,
- Farklı dönem, mekân ve kişilere ait toplumlar arası idarî, sosyal, kültürel ve

ekonomik etkileşimi analiz ederek bu etkileşimin günümüze yansımalarını değerlendirmeleri.” (MEB, 2017)

Programın Ünite Dağılımında Kültür Aktarımı:

Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi Öğretim Programı’nda üniteler, kazanım sayıları, ders saatleri ve programdaki oranları, ders dört saatlik veya iki saatlik okutulduğu takdirde aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi öngörülmüştür.

Tablo 1. 4 Saatlik ve 2 Saatlik Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Öğretim programı ünite, kazanım, ders saati ve oranı tablosu

Unite	Kazanım sayısı		Süre/Ders Saati		Oranı (%)	
	4 Saatlik	2 Saatlik	4 Saatlik	2 Saatlik	4 Saatlik	2 Saatlik
Türklerde Devlet Teşkilatı	11	6	34	16	24	22
Türklerde Toplum Yapısı	5	5	20	10	14	14
Türklerde Hukuk	6	5	21	10	14	14
Türklerde Ekonomi	5	5	21	10	14	14
Türklerde Eğitim ve Bilim	5	5	20	10	14	14
Türklerde Sanat	5	4	20	10	14	14
Türklerde Spor	4	3	8	8	6	10
TOPLAM	41	33	144	72	100	100

Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Öğretim Programı öğrencilerin ilk Türk devletlerinin kuruluşundan günümüze gelene kadar Türk devlet teşkilat yapısı, Türk toplumunun genel yapısı, Türk hukuku, Türk ekonomisi, Türk eğitim ve bilim sistemi, Türk sanatı ve sporu hakkında kültürel değişimlerle birlikte yaşanan gelişmeleri öğrencilere aktarmak üzere tasarlanmış bir programdır. Programda kazanım ve ders saati en fazla olan alanın Türklerde Devlet Teşkilatı, en az kazanım ve ders saatine ait olan alanın ise Türklerde Spor alanı olduğu görülmektedir.

Ünite ve ders saati dağılımı incelendiğinde programda kültür ve medeniyet kavramlarının ne olduğu, bu kavramlar arasındaki farklar, bu kavramların önemi üzerine hiçbir ünite veya ders saatinin ayrılmadığı görülmektedir.

Programın Kazanımlarında Kültür Aktarımı:

Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Öğretim Programı’nda her bir ünite ile ilgili öğrencilerin elde etmesi istenilen kazanımlar aşağıda gösterildiği gibidir. Aşağıdaki tabloda ders 2 saat okutulduğunda ele alınmayan veya birleştirilen kazanımlar koyu renkle ifade edilmiş şekildedir. (MEB, 2017: ss.26-43).

Kazanımlar açısından Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Öğretim Programı incelendiğinde öğrencilerin, ünite konularını sadece kavramaları ile yetinmediği, onları açıklamaları, onlar arasında karşılaştırma yapmaları, onları değerlendirmeleri ve analiz etmeyi öğrenmeleri beklenmektedir.

Program, öğrencilere somut kültürel unsurları kazandıracak şekilde tasarlanmıştır. Türk devlet teşkilat yapısı, Türk toplumunun genel yapısı, Türk hukuku, Türk ekonomisi, Türk eğitim ve bilim sistemi, Türk sanatı ve sporu ile ilgili somut olmayan kültürel unsurlara yer verilip verilmeyeceği üzerinde durulmamaktadır.

Programın kazanımları incelendiğinde Türk Kültür ve Medeniyet tarihinin gelişiminin Türkiye Cumhuriyeti’nin geçmişten bu günlere gelişi şeklinde tasarlandığı Türk Dünyasındaki diğer toplulukların güncel kültürel unsurlarını kapsamadığı görülmektedir.

Tablo 2. 4-2 Saatlik Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi Öğretim Programının ünite-kazanım tablosu

Ünite Adı	Kazanımlar
Türklerde Devlet Teşkilatı	<p>İlk Türk devletlerinde devlet yönetim anlayışını açıklar. İlk Türk devletlerinin teşkilat yapısını kavrar. İlk Müslüman Türk devletlerinde yönetim anlayışını analiz eder. İlk Müslüman Türk devletleri ile İslam öncesi Türk devletlerinin yönetim anlayışını karşılaştırır. Osmanlı Devleti'nin yönetim anlayışını kavrar. Osmanlı Devleti yönetim anlayışı ile ilk Müslüman Türk devletlerinin yönetim anlayışını karşılaştırır. Osmanlı Devleti'nin teşkilat yapısını kavrar. Değişim ve süreklilik açısından Osmanlı devlet teşkilatı ile ilk Müslüman Türk devletlerinin devlet teşkilatını karşılaştırır. Cumhuriyet'in ilanı ile yönetim anlayışında meydana gelen değişimi siyasi açıdan değerlendirir. Cumhuriyet'in ilanı ile devlet teşkilatında meydana gelen değişimi analiz eder. (2 saatlik derste son 2 madde tek madde olarak alınmıştır.)</p>
Türklerde Toplum Yapısı	<p>İlk Türk devletlerinde toplumsal yapının temel özelliklerini açıklar. İlk Müslüman Türk devletlerinde toplumsal yapıyı oluşturan unsurları kavrar. Osmanlı Devleti'nde sosyal yapının şekillenmesinde etkili olan unsurları kavrar. Tanzimat sonrası Osmanlı toplumsal hayatında meydana gelen değişimleri analiz eder. Meşrutiyet Dönemi ile Cumhuriyet Dönemi'ni toplumsal yapıda meydana gelen değişiklikler açısından karşılaştırır.</p>
Türklerde Hukuk	<p>İlk Türk devletlerindeki hukukî yapının özelliklerini açıklar. İslamiyet'in kabulünden önce ve sonra Türk devletlerindeki hukuk anlayışını karşılaştırır. Osmanlı Devleti'nin klasik döneminde hukuk sisteminde meydana gelen değişimleri analiz eder. Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerinde Osmanlı hukuk sisteminde meydana gelen değişimleri analiz eder. Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerinde Osmanlı Devleti hukuk sisteminde meydana gelen değişimi vatandaşlık hakları açısından değerlendirir. Cumhuriyet Döneminde hukuk alanında meydana gelen değişimleri temel hak ve özgürlükler açısından değerlendirir.</p>
Türklerde Ekonomi	<p>İlk Türk devletlerindeki ekonomik yapıyı açıklar. Türk-İslam devletlerindeki ekonomik yapıyı açıklar. Osmanlı Devleti'nin klasik dönemindeki ekonomik yapısını açıklar. XVII. yüzyıl sonrası Osmanlı ekonomik yapısını kavrar. Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki ekonomik yapı ve yaklaşımları kavrar.</p>
Türklerde Eğitim ve Bilim	<p>İlk Türk devletleri dönemi eğitim ve bilim faaliyetlerini açıklar. İlk Müslüman Türk devletlerinin eğitim ve bilim alanındaki faaliyetlerini açıklar. Tanzimat öncesi dönemde Osmanlı'daki eğitim ve bilim faaliyetlerini kavrar. Tanzimat sonrasında Osmanlı Eğitim Sistemi'nde meydana gelen gelişmeleri kavrar. Cumhuriyet Dönemi'nde eğitim ve bilim alanında gerçekleşen gelişmeleri analiz eder.</p>
Türklerde Sanat	<p>İlk Türk devletlerinde yaşam biçiminin sanata etkilerini açıklar. İslamiyet'in kabulü ile birlikte Türk-İslam devletlerinde sanat anlayışında meydana gelen değişim ve gelişimi kavrar. Osmanlı sanatının kendine has özelliklerini analiz eder. Cumhuriyet Dönemi ile birlikte sanat anlayışında meydana gelen değişimleri değerlendirir. Kültürel mirasın korunması ve geleceğe aktarılmasının önemini kavrar.</p>
Türklerde Spor	<p>İlk Türk devletleri döneminde yapılan spor faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin sosyal hayata etkilerini açıklar. İlk Müslüman Türk devletlerinde sporun toplumsal hayattaki yerini kavrar. Osmanlı Dönemi'nde sporun toplumsal hayattaki yerini analiz eder. Sporun ve sportif faaliyetlerin önemini değerlendirir. (2 saatlik derste ilk 2 madde tek madde olarak alınmıştır.)</p>

Değerler Eğitiminde Kültür Aktarımı

Kültür aktarımı açısından yeni neslin kendi kültürünün tarihi, sanatı ve sporu gibi alanları öğrenmesinin yanında o topluma ait olması ve sosyalleşmesi açısından toplumsal değerleri de kazanması gerekmektedir. Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilerin adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik

ve yardımseverlik değerlerini kazanmaları ve bu değerlerle ilgili aşağıdaki tabloda yer alan tutum ve davranışları sergilemeleri üzerinde durulmaktadır (MEB, 2017).

Tablo 3. Programda değerler eğitimi kapsamına alınan değerler, tutum ve davranışlar

DEĞERLER	DEĞERLERLE İLİŞKİLİ TUTUM VE DAVRANIŞLAR
Adalet	Adil olma, eşit davranma, paylaşma
Dostluk	Diğerkâmlık, güven duyma, sadık olma, vefalı olma, yardımlaşma
Dürüstlük	Açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, etik davranma, güvenilir olma, sözünde durma
Öz denetim	Davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu alabilme, öz güven sahibi olma
Sabır	Azimli olma, tahammül etme
Saygı	Alçakgönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme
Sevgi	Aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma
Sorumluluk	Kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma
Vatanseverlik	Çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme
Yardımseverlik	Cömert olma, fedakâr olma, iş birliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma

Programın Kazandıracığı Becerilerde Kültür Aktarımı:

Programda ayrıca öğrencilerin kültürel içeriği öğrenmesi, kültürel değerler, bu değerlere yönelik tutum ve davranışların kazandırılmasına ek olarak birtakım sosyal ve kültürel becerileri elde etmelerini sağlamaya yönelik tutum ve becerilere de yer verildiği görülmektedir. Bu beceriler programda Tablo 4'te olduğu gibi yer almıştır (MEB, 2017: 12):

Tablo 4. Sosyal ve kültürel beceriler

Sosyal yeterlilikler becerileri	<ul style="list-style-type: none">• Farklı toplum ve çevrelerde (örneğin, iş) kabul edilen davranış kurallarını bilme• Toplum ve kültürle ilgili temel kavramları bilme• Kültürel çeşitliliğin farkında olma ve saygı gösterme• Milli kültürel kimliğini özümseme ve diğer kültürlerle nasıl etkileşim içinde olduğunu kavrama• Tolerans gösterme, empati kurma, dayanışma, iş birliği yapma• Stresten ve çatışmalardan kaçınma• Sosyoekonomik gelişmelere ve kültürlerarası iletişime ilgi duyma• Farklı bakış açılarına saygı duyma, ön yargıların üstesinden gelme ve uzlaşmacı bir tutum sergileme• Demokrasi, adalet, eşitlik vatandaşlık, insan hakları, yerel, ulusal, uluslararası kuruluşlar hakkında bilgi sahibi olma• Güncel gelişmeleri takip etme• Ülkesinin tarihi ve dünya tarihi hakkında bilgi sahibi olma• Toplumu ilgilendiren problemlerin çözümü ile ilgilenme• Toplumsal ilişkilerde ve komşuluk ilişkilerinde yapıcı katılım sağlama• Toplumsal uyumu sağlamak için paylaşılan değerleri benimseme ve bunlara saygı duyma• Diğer insanların özeline saygı duyma
Kültürel farkındalık ve ifade becerileri	<ul style="list-style-type: none">• Yerel, ulusal ve uluslararası kültürel mirasın farkında olma• Önemli kültürel çalışmalar ve popüler kültür hakkında bilgi sahibi olma• Kültürel ve dilsel çeşitliliğin farkında olma• Yaşamda estetik faktörlerin önemini kavrama• Sanat eserlerine ve sanat çalışmalarına değer verme ve takdir etme• Kültürel yaşama katılma

Programda Çoklu Öğrenme Ortamı Unsurları:

Programın “Öğrenme Öğretme Yaklaşımı” başlığı altında derslerin işlenişinde teknolojik imkânlardan nasıl yararlanılması gerektiği şu şekilde ifade edilmektedir:

Öğrenme öğretme sürecinde mümkün olduğunca bilgi ve iletişim teknolojilerinden

yararlanılmalıdır. Bu teknolojilerin kullanılması öğrenme öğretme ortam ve uygulamalarını zenginleştirirken aynı zamanda öğrencilerin öğrenmesini destekleyecektir.

Dersin işlenişinde ve uygulamalarda görsel iletişim araçlarına yer verilmeli; slayt, bilgisayar, televizyon, etkileşimli tahta, İnternet, EBA içerikleri vb. etkin olarak kullanılmalıdır. Kazanımlarla ilgili belgesel, film, simülasyon vb. materyallerden yararlanılmalıdır. Teknolojik araç ve gereçler kullanılırken gizlilik, bütünlük ve erişilebilirlik göz önüne alınmalı ve İnternetin güvenli kullanımı konusunda gerekli uyarılar yapılmalı ve tedbirler alınmalıdır. Dijital kaynakların, özellikle İnternette sağlanan içeriklerde intihal yapılmaması, etik kurallara ve telif haklarına riayet edilmesi hususlarında duyarlı olunmalıdır (MEB, 2017).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Kültür, yeni nesillerin kalıtımsal olarak edindiği bir kavram değildir. Bu kavramın gelecek nesillere aktarımı ilk olarak ailede başlar. Daha sonra bir devlet politikası olarak hazırlanan öğretim programları çerçevesinde, devletin resmi eğitim kurumlarında verilen eğitimle kavratılır. Her öğretim programının temel amaçlarından biri de kültür aktarımı konusunda üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmesidir. Ancak Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Öğretim Programı direk kültür ve medeniyet tarihini içerdiği için diğer programlara göre kültür aktarımı hususunda daha büyük bir önem taşımaktadır.

Kültürü genç kuşaklara aktarmanın; kültürü koruyup devamlılığını sağlamak, genç nesilleri içinde yaşadığı topluma kazandırarak onların toplumsal birer kimliğe sahip olmalarını temin etmek ve kültürün bilgi ve iletişim teknolojileri ile küreselleşme gibi etkenlerle deforme olmasına ya da yok olmasına engel olmak gibi çok önemli üç fonksiyonu bulunmaktadır.

Bu fonksiyonları yerine getirmek adına 2017 Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Öğretim Programı, ilk bakışta Türk kültürünü oluşturan devlet teşkilat yapısı, toplumun genel yapısı, hukuku, ekonomisi, eğitim ve bilim sistemi, sanatı ve sporu üzerinde ilk kurulan devletlerden günümüze kadar yaşanan süreci öğrencilere aktarma amacıyla hazırlanmış gibi görünmektedir.

Ancak programın kazanımları incelendiğinde sadece bilgi aktarımı yapılmadığı, öğrencilerin bu bilgileri kavramalarının yanında açıklamaları, birbirleri ile karşılaştırmaları, değerlendirmeleri ve analiz etmelerinin de beklendiği anlaşılmaktadır.

Kültür aktarımı açısından programda öğrencilerin yukarıdaki konularda bilgi edinmelerinin yanında birtakım toplumsal değerleri, bu değerlerle bağlantılı olarak birtakım tutum ve davranışları kazanmaları üzerinde de durulmaktadır.

Programda değerlerin kazandırılmasına ek olarak kültür aktarımı açısından bir diğer önemli nokta öğrencilere birtakım sosyal ve kültürel beceriler kazandırılmasının da hedeflenmiş olmasıdır.

Programın kültür aktarımı açısından son derece önemli olan bu kültürel bilgi, kültürel değer ve sosyal-kültürel beceri kazandırma yaklaşım tarzının amaçlandığı şekilde yerine getirebilmesi ancak programın doğru ellerde, doğru teknik ve yöntemlerle, belirli unsurlara dikkat edilerek uygulanması ile mümkündür.

Bu sebeple geleneksel öğretim ortamı olan sınıflardaki öğretim anlayışını bilgi ve iletişim çağında salt öğretmenin öğreticiliğinden çıkartılarak çoklu öğrenme ortamına dönüştürülebildiği zaman öğrenme kanalları çeşitlenerek öğrenci üzerindeki etkileri izlenebilecektir. Bu bağlamda öğretmenin bilgiyi öğretim teknolojileri uygulamalarından yararlanarak, öğretim içeriğine uygun materyallerle destekli şekilde öğrenme ortamına getirmesi, öğrencinin de program hedeflerine uygun olarak bu bilgiyi görerek, duyarak, düşünerek ve etkileşimli uygulamalar eşliğinde yaparak ve yaşayarak almasını sağlayacak, kalıcı öğrenmenin yolu açılmış olacaktır.

Bu açıdan Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersleri öğretim programında ünitelere dağıtılmış olan Türklerde devlet teşkilatı, toplum yapısı, hukuk, ekonomi, bilim, sanat ve spor gibi konuların çoklu öğrenme ortamı şartlarında işlenmeye oldukça uygun olduğu görülmektedir. Eğitim sistemimizde çoklu öğrenme ortamı denildiğinde, öğrenmenin anlatım odaklı, tek duyulu, tek kanallı olmaktan çıkarıldığı, çok kanallı ve çok duyulu, her türlü öğrenme öğretme aracından öğrenme sürecinde yararlanıldığı, öğretim içeriği ile ilişkilendirilebilen her

türlü bilişim unsurlarının kullanılabilirdiği, donanımlı sınıflardan söz edilmektedir.

Söz konusu çoklu öğrenme ortamında yukarıda söz edilen program ünitelerinin video, animasyon, karikatür, çizgisel grafikler, kavram, zihin, bilgi haritaları, akış ve hiyerarşik şemalar, tablo ve bulmacalar, grafikler, diyagramlar gibi iki ya da üç boyutlu çeşitli öğretim materyalleri eşliğinde öğrencilerle birlikte işlenmesi, öğrenme-öğretme sürecine canlılık katacak ve öğrenmeyi eğlenceli ve kalıcı hale getirecektir.

Burada öğretmenin sorumluluğu ve rehberliği büyük önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalar çoklu öğrenme ortamı şartlarında, öğretim teknolojilerini kullanma ve materyal hazırlama becerileri gelişmiş bir öğretmenin öğrencilerini güdülemede, motive etmede, ilgi ve dikkatlerini çekmede, pekiştirmede, öğrenme sürecini eğlenceli ve keyifli hale getirmede sınıf içi iletişim ve etkileşiminin oldukça önemli olduğunu ortaya koymaktadır. (Yazar, 2014) Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi derslerinde de çoklu öğrenme ortamı şartlarının oluşturulması ve öğrenme-öğretme sürecinde uygulanması bu etkileşim açısından oldukça önemli olacaktır. Programın öğretim yaklaşımlarında hedeflenen de budur.

Bu veriler ışığında programın verimli olarak uygulanabilmesi için aşağıda belirtilen hususlara dikkat edilmesi faydalı olacaktır:

Programın ünite/konu dağılımında kültür, medeniyet kavramları ve bu kavramlarla bağlantılı konulara ders saati ayrılarak öğrenciler bu konularda bilgilendirilmelidir.

Program uygulanırken kültürün sadece somut olan unsurları değil somut olmayan unsurlarının da öğrencilere kazandırılması yerinde olacaktır.

Sınıf seviyesine uygun olan yöntem ve teknikler belirlenmeli ve uygulanmalıdır.

Program uygulanırken kültürel yaratılarla, kültürel yaratıların bulunduğu ve yaratıldığı ortamlarla öğrenciler bir araya getirilmelidir.

Diğer kültür ve medeniyetlerden de örnekler verilerek kıyaslamalı çalışmalar da yaptırılmalıdır.

Öğrencilerin program içeriğini sadece bilgi olarak edinmeleri değil davranış biçimine dönüştürerek içselleştirmelerine de önem verilmelidir.

Bu dersi okutacak öğretmenlerin programın içeriği ve öğretimi konusunda iyi eğitilmiş teknolojik donanıma sahip olmaları gerekmektedir.

Konular işlenirken güncel kültürel unsurlardan da örnekler verilip örnek olay incelemeleri yaptırılmalı, böylece kültürel devamlılık vurgulanmalıdır.

En önemlisi de program ünitelerinin video, animasyon, karikatür, çizgisel grafikler, kavram, zihin, bilgi haritaları, akış ve hiyerarşik şemalar, tablo ve bulmacalar, grafikler, diyagramlar gibi iki ya da üç boyutlu görsel öğretim araçlarıyla çoklu öğrenme ortamı şartlarında etkileşimli olarak işlenmesi belirgin bir fark yaratacaktır.

KAYNAKÇA

- Arkün, S. (2007). *ADDIE Tasarım Modeline Göre Çoklu Öğrenme Ortamı Geliştirme Süreci ve Geliştirilen Ortam Hakkında Öğrenci Görüşleri Üzerine Bir Çalışma*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.
- Artun, E. (2000). *Halk Kültürü ve Folklorun Türk Kültüründeki Yerine Kültürel Değişim ve Gelişim Açısından Bakış*. Adana: Epsilon Ofset.
- Aşkun, C. İ. (1990). Kültürel İletişim Politikası. 2. *Millî Kültür Şûrası Bildirileri, 5-8 Aralık 1989, C.1, S. 29-34*.
- Balamir, B. (1996). Uyarlılığın Anlamı Sanat Eğitiminde Saklıdır. *Millî Eğitim Dergisi, 131, 16*.
- Benedict, R. (1998). *Kültür Örüntüleri* (Çev. Mustafa Topal). Ankara: Öteki Yayınevi.
- Corbin, J. ve Strauss, A. (2008). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures For Developing Grounded Theory*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Eliot, T.S. (1981). *Kültür Üzerine Düşünceler* (Çev. S. Kantarcıoğlu). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 20-27.
- Gökalp, Z. (2001). *Türkçülüğün Esasları* (6. Baskı). İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Horton, H. R. (2000). *Designing Web-Based Training*. New York: John Wiley & Sons.
- İnanç, B.Y. (2004). *Gelişim Psikolojisi Çocuk Ve Ergen Gelişimi*. Adana: Nobel Kitabevi.
- Kafesoğlu, İ. (1995). *Türk Millî Kültürü* (13. Baskı). İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Kaplan, M. (1977). *Türk Milletinin Kültürel Değerleri*. Ankara: Devlet Kitapları.

- Kuzu, A. (2014). Çoklu Ortam Uygulamalarının Kuramsal Temelleri. *Çoklu Ortam Tasarımı* (Editör: Ö. Ö. Dursun, H. F. Odabaşı). Ankara: Pegem A. Yayınları.
- Malinowski, B. (1990). *İnsan ve Kültür* (Çev. M. Fatih Gümüş). Ankara: Verso Yayıncılık.
- MEB. (2017). Ortaöğretim Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi Öğretim Programı. Ankara: MEB Yayınları.
- Miyasoğlu, M. (1999). *Kültür Hayatımız*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Siegel, H. (1999). Multiculturalism And The Possibility of Transcultural Educational And Philosophical Ideals. *Philosophy*, 74, Pp. 387–409.
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim Sosyolojisine Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Tural, S. K. (1998). *Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 34, 109.
- Turhan, M. (1994). *Kültür Değişmeleri Sosyal Psikolojik Bakımından Bir Tetkik*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Uyar, Y. (2007). *Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı ve Kültürel Kimlik Geliştirme*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind In Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, Ma: Harvard University Press.
- Yazar, İ. (2014). Yapılandırmacı Yaklaşımla Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımının Önemi. *Yeni Türkiye*. S. 59, s.1151-1156.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.